

บทที่ 1

บทนำ

แนวความคิด หลักการและเหตุผล

โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันนี้ มีภารกิจสำคัญยิ่งคือการจัดการ วิชาการสอนให้นักเรียนโดยบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: (ค)) ตลอดจน "ให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการ ของท้องถิ่น ผึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ประจำวัน" ฤๅแจกอกสำคัญที่จะใช้ประคูลู่หนทางที่นักเรียนจะสามารถคิดเป็น แก้- ปัญหาเป็นดังกล่าว ใค้แก่การจักกิจกรรมในโรงเรียนโดยคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียน มีโอกาสเรียนทั้งในคานความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะมีผลช่วย ส่ง เสริมคุณลักษณะ เฉพาะของแคะบุคคล และช่วยใหญ่เรียนอยู่ในสังคมไทยอย่าง เป็นสุท

ในอื่ตัญบริหารโรงเรียนมีความ เข้าใจที่ถึงคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง ว่าการจักกิจกรรมใค้ ๆ ก็ตามในโรงเรียนจะทำให้เสียผลทางด้านการเรียนการสอน เช่นถ้าโรงเรียนใค้ที่จักกิจกรรมคานกีฬา ซึ่ง เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรบ่อย ๆ จะ ทำให้นักเรียน เสียการเรียนและสอบใค้คะแนนน้อยกว่าโรงเรียนที่ใค้จักกิจกรรม คานกีฬา เป็นคน นักเรียนในสมัยก่อนมีคานิยมว่าใค้ตั้งใจเรียนอย่าง เดียว สามารถ ทองจำใค้แม่นยำกว่าเพื่อน ยอม เป็นคนเก่ง ซึ่งนักการศึกษาบางท่านใค้กล่าว เปรียบเทียบว่า เด็กที่ถูคฝึกใค้เป็นใหญ่เรียนที่มีความรู้ความจำอย่าง เดียวก็ เหนือคน คนหัวใค้ แคะคำตัวและแคะขาลืม เล็กไม่สมประกอบ

ต่อมา เมื่อประภาใค้ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่ง วิทยาลัย ราษฎร์ศิริ (2522: 119) ใค้สรุปหลักการใค้ว่า "หัวใจของการใค้หลักสูตรใค้ การจักกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนพัฒนาทุกคานทั้งพฤติกรรมคานความรู้ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์" โรงเรียนประถมศึกษาคง เป็นแหล่งวิทยาคานที่ช่วย ในการพัฒนาเด็กทุกคานโดยจักกิจกรรมใค้ให้นักเรียนใค้ฝึกฝนจน เกิดประสบการณ์

กิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ
กิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรืออาจเรียกว่ากิจกรรมนอกเรียน

1. กิจกรรมในหลักสูตร

วิทย์ ราษฎร์ศิริ (2522: 119) ได้ให้ความหมายว่า "กิจกรรมในหลักสูตรคือกิจกรรมการ เรียนการสอนนั้นเอง" ซึ่งจุดมุ่งหมายของการ เรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา นั้น ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2523: 38) กล่าวว่า "มุ่งให้ เป็นกิจกรรมที่มีส่วนสัมพันธ์กับบทเรียนในหลักสูตร โดยผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำ เนินการและปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ" ผู้สอนมีหน้าที่จัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้เกิดประสบการณ์ตรงมากที่สุด อาจจะเรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง สิทธิวรรณ สุวรรณอาภา (2523: 178) ได้แยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- ก. กิจกรรมการ เรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม รับผิดชอบของการทำงานกลุ่ม
- ข. กิจกรรมการ เรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อสอดคล้องและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเอง

กล่าวได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษาจะจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนตามแบบอย่างข้างต้น เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนสามารถคิดเป็นและทำเป็น

2. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิทย์ ราษฎร์ศิริ (2523: 120) ได้อธิบายความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน นอกเหนือไปจากกิจกรรมการ เรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อสนองความสนใจและ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ อุนิสัยของนักเรียนให้เหมาะสมกับสังคมประชาธิปไตย"

กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 2-3) ได้ระบุกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนควรจัด ดังนี้

- 1. กิจกรรมลูกเสือ บุรกาชาด เนตรนารีหรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อประโยชน์
- 2. กิจกรรมศาสนา
- 3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

- 4. กิจกรรมส่งเสริมการ เกษตรและสหกรณ์
- 5. กิจกรรมการใช้น้องสมุญ
- 6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
- 7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
- 8. กิจกรรมทัศนศึกษา
- 9. กิจกรรมบันเทิงคดี
- 10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ในหลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาสามารถที่จะ เลือกจัดดำเนินการกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและกำลังของโรงเรียนเอง โดยเน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้

การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายหมายของหลักสูตร จำเป็นต้องจัดกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรควบคู่กันไป ลำพังแต่กิจกรรมในหลักสูตรแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถจะทำให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

โรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมากในประเทศไทยสามารถจัดกิจกรรมในโรงเรียนได้อย่างดีจนเป็นที่ประจักษ์ บางโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอนได้ดี บางโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภทได้ดี และบางโรงเรียนก็จัดกิจกรรมได้ดีทั้งสองด้าน ดังนั้นจึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้ดำเนินการสำรวจโรงเรียนที่จัดกิจกรรมในโรงเรียนได้ดี และนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่นในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางการศึกษา หนังสือพิมพ์รายวัน โทรทัศน์และประกาศของทางราชการ หน่วยงานดังกล่าวได้แก่

- 1. ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
- 2. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการประกวดโรงเรียนดีเด่นของโรงเรียนในสังกัด
- 3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาด้านกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
- 4. คณะผู้สำรวจทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เช่น คณะศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษาต่าง ๆ คณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา คณะเจ้าหน้าที่

ประจำกองบรรณาธิการวารสารศึกษาค้นคว้า การศึกษา ไต่ไปทำการสำรวจกิจกรรม
ในโรงเรียนประถมศึกษา และนำเสนอไว้ในวารสารและสิ่งตีพิมพ์ทางการศึกษา

คณะบุคคลและหน่วยงานทั้งกล่าวต่างก็ได้เสนอเรื่องราวและกิจกรรม
ของโรงเรียนประถมศึกษาไว้ต่างๆกัน แต่ขาดการศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็น
ระบบถึงรูปแบบของโรงเรียนประถมศึกษาที่ดีและที่เกินประเภทต่าง ๆ อันจะทำ
ใหญ่ที่สนใจการจักและดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาทั้งที่เป็นคนไทยและหน่วย-
งานต่างประเทศได้เห็นรูปแบบต่าง ๆ ของการจักโรงเรียนประถมศึกษาใน
ประเทศไทยอย่างชัดเจน

การวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาใน
ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากภาพนิ่งเดิมและจะทำให้ให้นักการศึกษาทั่ว ๆ ไปได้
เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาไทยในยุคของหลักสูตรประถม
ศึกษาพุทธศักราช 2521 อย่างดี ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษา สสำรวจและ
รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับรูปแบบของโรงเรียนประถมศึกษาที่จักกิจกรรม
ใดที่เด่นแล่นำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการประถมศึกษาได้นำไปประกอบ
การพิจารณาคำเนิการจักกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษาที่จักกิจกรรมที่เด่น
ตามลักษณะที่เด่นของกิจกรรม 6 รูปแบบ คือ การเรียนการสอน การ-
เกษตร การสหการ การส่งเสริมประชาธิปไตย ความสัมพันธ์กับชุมชน
และการบริการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งการทำงานเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจรายชื่อและกิจกรรมที่เด่นของโรงเรียนประถมศึกษา
2. การคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร
3. การจัดกลุ่มตัวอย่างประชากรตามรูปแบบกิจกรรมที่เด่น
4. การสร้างแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา

5. การรวบรวมข้อมูล

6. การนำเสนอข้อมูล

1. การสำรวจรายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษา

1.1 การสำรวจจากหน่วยงานราชการ

ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษาจากโรงเรียนดีเด่นในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2524-2525 จำนวน 144 โรงเรียน และโรงเรียนผู้นำการไหลหลักสูตรประถมศึกษา ของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2524 จำนวน 175 โรงเรียน รวมทั้งหมด 319 โรงเรียน

1.2 การสำรวจจากสิ่งตีพิมพ์ และรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษาจากสิ่งพิมพ์ ไก่แสดสารพัฒนาหลักสูตร วิทยาสาร นิสิตนักศึกษ ช่างครูสกลนคร หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน ซึ่งตีพิมพ์ระหว่างปี 2524-2525 และรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา ปี 2525 จำนวน 94 โรงเรียน

1.3 การสำรวจโดยการสอบถาม สัมภาษณ์บุคคล

ผู้วิจัยสำรวจรายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษาจากการสอบถามและสัมภาษณ์ ศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจเยี่ยมโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ในปีการศึกษา

2524-2525 ได้รายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียน จำนวน 72 โรงเรียน

รวมได้รายชื่อและกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียนประถมศึกษา 485 โรงเรียน

2. การคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จาก 485

โรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

2.1 โรงเรียนที่ได้รับการประกาศรายชื่อให้เป็นทั้งโรงเรียนดีเด่น และโรงเรียนผู้นำการไหลหลักสูตร จำนวน 33 โรงเรียน

2.2 โรงเรียนที่มีผู้สำรวจ ศึกษาและนำเสนอในสิ่งตีพิมพ์ และ
รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกโรงเรียนที่จัด
กิจกรรมดีเด่นใน 6 กลุ่มรูปแบบที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา ใดจำนวน 21 โรงเรียน

2.3 โรงเรียนที่ได้รับการเสนอชื่อจากการสอบถาม สัมภาษณ์
ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เลือกโรงเรียนที่จัดกิจกรรมดีเด่นใน 6 กลุ่มรูปแบบ
ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา ใดจำนวน 29 โรงเรียน

รวมจำนวนโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 83 โรงเรียน

3. การจัดกลุ่มตัวอย่างประชากรตามรูปแบบกิจกรรมดีเด่น

ผู้วิจัยนำโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร จำนวน 83 โรงเรียน ซึ่งมี
กิจกรรมดีเด่นในแต่ละโรงเรียนตามที่ใคร่สำรวจมาแล้ว มาจัดแบ่งกลุ่มตามลักษณะ
ดีเด่น ใด 6 กลุ่มรูปแบบ ดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านการเรียนการสอน จำนวน
30 โรงเรียน

3.2 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านการเกษตร จำนวน 8
โรงเรียน

3.3 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านการจัดสหการ จำนวน 6
โรงเรียน

3.4 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย
ในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน

3.5 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
จำนวน 6 โรงเรียน

3.6 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมดีเด่นทางด้านการบริการ เพื่อส่งเสริม
พัฒนาการของนักเรียน จำนวน 23 โรงเรียน แบ่งได้เป็น

3.6.1 คานทองสมุก จำนวน 8 โรงเรียน

3.6.2 คานอาหารกลางวัน จำนวน 6 โรงเรียน

3.6.3 คานอนามัยโรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน

4. การสำรวจแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
ผู้วิจัยสำรวจแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา

ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลสถานภาพของโรงเรียน

4.2 ข้อมูลด้านปรัชญาและจุดมุ่งหมาย การบริหารและบริการของโรงเรียน

4.3 ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรม และการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมดีเด่นของโรงเรียน

ข้อมูลในข้อ 4.1 และ 4.2 จะสำรวจข้อมูลในทุกกลุ่มรูปแบบกิจกรรมเหมือนกัน แต่ข้อมูลในข้อ 4.3 จะมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

5. การรวบรวมข้อมูล

5.1 นำแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมส่งไปสำรวจข้อมูลการจัดกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 72 โรงเรียน เพื่อศึกษารูปแบบของโรงเรียนที่จัดกิจกรรมดีเด่นดังกล่าว โดยผู้ที่ทำหน้าที่บันทึกรายการ คือ

5.1.1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่โรงเรียนสังกัด

5.1.2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศึกษานิเทศก์กรุงเทพมหานคร เขตที่โรงเรียนสังกัด

5.1.3 โรงเรียนสังกัดเทศบาล ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา หรือหัวหน้ากองการศึกษาเทศบาลที่โรงเรียนสังกัด

5.1.4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอที่โรงเรียนสังกัด

ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้บันทึกรายการแทนผู้วิจัยได้เข้าใจถึงวิธีการบันทึกโดยจัดทำเอกสารชี้แจงแนะนำแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรม

5.2 การศึกษาเฉพาะกรณี โดยผู้วิจัยนำแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมไปบันทึกรายการเอง ในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

จำนวน 11 โรงเรียน โดยคัดเลือกโรงเรียนในแม่ฮ่องสอนรูปแบบ ความเหมาะสมดังนี้

5.2.1 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการศึกษาการสอน

คัดเลือกโดยการสอบถามศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ว่าแต่ละโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใดที่เด่น ในกลุ่ม ประสิทธิภาพใด จาก 4 กลุ่มประสิทธิภาพ ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เน้นเครื่องมือในการ เรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการ งานและพื้นฐานอาชีพ แล้วสุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากชื่อโรงเรียนที่จัดกิจกรรม ที่เด่นแต่ละกลุ่มประสิทธิภาพ กลุ่มละ 1 โรงเรียน รวม 4 โรงเรียน

สำหรับกลุ่มประสิทธิภาพที่ 5 คือกลุ่มประสิทธิภาพพิเศษ ผู้วิจัยได้ คำนึงการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มประสิทธิภาพที่เพิ่งกำหนด ให้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เมื่อปีการศึกษา 2525 เป็นปีเดียวกับการ คำนึงการวิจัยนี้ จึงเป็นระยะเวลาสั้นเกินกว่าจะศึกษารูปแบบกิจกรรม ที่เด่นได้

5.2.2 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านกิจกรรม สันทนาการ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน

คัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ให้ได้กลุ่มตัวอย่างกระจาย ไปในทุกเขตการศึกษา กลุ่มรูปแบบละ 1 โรงเรียน รวม 4 โรงเรียน

5.2.3 กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการบริหารเพื่อส่งเสริม พัฒนาการ ของนักเรียน

คัดเลือกโดยการจับสลากชื่อโรงเรียนที่จัดกิจกรรมบริหารฯ ใน 3 ด้าน คือห้องสมุด อาหารกลางวัน และอนามัยโรงเรียน ด้านละ 1 โรงเรียน รวม 3 โรงเรียน

ผู้วิจัยหาการศึกษาเฉพาะกรณี โดยเดินทางไปบันทึกรายการความหมายบันทึก คุณสมบัติและ กิจกรรม และสังเกตการจัดกิจกรรมที่เด่น ของโรงเรียน เป็นเวลา ประมาณ 1 สัปดาห์ต่อโรงเรียน

6. การนำ เสนอข้อมูล

นำข้อมูลจากการศึกษาเฉพาะกรณีและข้อมูลที่ไต่จากผู้บันทึกแทนผู้วิจัย ในแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมของโรงเรียนในแต่ละกลุ่มรูปแบบ มาวิเคราะห์ประมวล เช่าควยกันและ เรียบเรียง เป็นวิทยานิพนธ์ เจิงบรรยาย แยกบรรยาย กิจกรรมแต่ละรูปแบบเป็นบท ๆ และสรุป เสนอความคิดเห็นและข้อสังเกตจากการศึกษาเฉพาะกรณีให้เห็น เค้นชัดในตอนท้ายของวิทยานิพนธ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัดที่จัดตามระบบโรงเรียนเท่านั้น การวิจัยไม่ครอบคลุมโรงเรียนที่จัดเป็นการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนของสมาคมหรือมูลนิธิที่มีจุดประสงค์เฉพาะอย่างและโรงเรียนสาธิต

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างขนาดและสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

จำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่เป็นแบบอย่างเหมือนกัน สามารถจัดเป็นระบบทางคานสภาพทั่วไป การบริหารบริการ และการจัดกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาที่เด่น ซึ่งสามารถนำมาเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนประถมศึกษาอื่นๆได้

กิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง กิจกรรมคานการเรียน การสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมคานการเกษตร
2. กิจกรรมคานสหการ
3. กิจกรรมคานการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
4. กิจกรรมคานความสัมพันธ์กับชุมชน
5. กิจกรรมคานการบริการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาที่เด่น หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมใดก็ตามมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการประถมศึกษา

กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่น หมายถึง โรงเรียนประเภทประเมินที่ผู้วิจัย
จัดให้เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมที่เด่นประเภทเดียวกัน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านการเรียนการสอน
2. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านการเกษตร
3. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านสหกรณ์
4. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
5. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
6. กลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่นด้านการบริการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ

ของนักเรียน ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย ดังนี้

- 6.1 ด้านห้องสมุด
- 6.2 ด้านอาหารกลางวัน
- 6.3 ด้านอนามัย

แบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจสภาพทั่วไป สภาพการบริหารและบริการ
และสภาพการจัดกิจกรรมที่เด่นของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่ง
บันทึกโดยผู้ที่มีหน้าที่นี้ เทศโรงเรียนและผู้วิจัยเอง

การศึกษาเฉพาะกรณี หมายถึง การศึกษาในโรงเรียนที่เป็นตัวแทน
ในแต่ละกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เด่น โดยผู้วิจัยเองนำแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรม
ไปบันทึกและสังเกต เพื่อนำมาเสนอเป็นวิทยานิพนธ์

โรงเรียนผู้นำการใช้นวัตกรรมประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่
ได้รับการประเมินว่าสามารถจัดกิจกรรมใดก็ตามที่ใช้นวัตกรรมประถมศึกษากำหนด โดย
คณะกรรมการระดับจังหวัดนำผลการประเมินจากฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา
ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ไปทำการประเมินโรงเรียน
ลำดับเกณฑ์ที่กำหนด จะนำเสนอให้ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรประถม ประกาศเป็นโรงเรียน
ผู้นำการใช้นวัตกรรมต่อไป

โรงเรียนที่เค้น หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนที่ดีเด่นที่สุดจังหวัดและโรงเรียนก่อกำเนิดโดยคณะกรรมการระดับจังหวัดนำคณะกรรมการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไปทำการประเมินโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดคน แล้วพิจารณาตัดสินประกาศให้เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เด่นระดับจังหวัดต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่บุคคลทั่วไป ให้เกิดความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักการประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
 2. เป็นแนวทางใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการประถมศึกษา นำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคำแนะนำการจัดกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา
- วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะมาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งดำเนินการจัดกิจกรรมในโรงเรียนแก่เด็กนักเรียนได้ จะต้องมีการจัดสภาพของโรงเรียนอย่างเป็นระบบเสียก่อน ดังที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2525: 2-3) ใ้กล่าวถึงระบบการจัดการประถมศึกษาว่า จะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ตัวป้อน กระบวนการและผลผลิต

องค์ประกอบของตัวป้อน ได้แก่ ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย หลักสูตร บุคลากร อาคารสถานที่และงบประมาณ

องค์ประกอบของกระบวนการ ได้แก่ การบริหารและการจัดการ การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การใช้วิทยุกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน การนิเทศและติดตามผลและบริการที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

ผลผลิตของการจัดการประถมศึกษา ได้แก่ ผลผลิตด้านปริมาณและคุณภาพ

เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจระบบการจัดการประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้คัดเลือกและปรับปรุงระบบการจัดการประถมศึกษาดังกล่าวมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับหลักสูตรต่อไป

1. ตัวป้อน

- 1.1 โครงสร้างทางกายภาพ ได้แก่ พื้นที่ อาคารสถานที่และอุปกรณ์
- 1.2 บุคลากร
- 1.3 ทัศนคติของประณตศึกษา
- 1.4 ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย

2. กระบวนการ

- 2.1 การบริหารและบริการ
- 2.2 กิจกรรมด้านการเรียนการสอน
- 2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. ผลผลิต

- 3.1 ผลผลิตด้านปริมาณ
- 3.2 คุณภาพของการประณตศึกษา

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในโรงเรียนประณตศึกษา

1. ตัวป้อน

1.1 โครงสร้างทางกายภาพ

ก่อนที่จะจัดตั้งโรงเรียนประณตศึกษาขึ้นมา จะต้องวัดพื้นที่ในการจัดตั้งเสียก่อน พื้นที่ดังกล่าวควรจะมีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา มีเกณฑ์การกำหนดขนาดของพื้นที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประณตศึกษาหลายเกณฑ์ แต่เกณฑ์ล่าสุดโดยแท้ เกณฑ์จากเอกสารขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาสายการศึกษา ในคณะกรรมการสุศึกษาแห่งชาติ 2525: 4-5) ซึ่งเป็นเอกสารที่กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในการจัดโรงเรียนประณตศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการจัดบริการสุขภาพในสถานศึกษาและด้านการจัดบริการอนามัยในสถานศึกษา ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำด้านพื้นที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนดังนี้

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 1 - 24 ห้องเรียน ควรมีที่ดินไม่ต่ำกว่า 6 ไร่

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 25-56 ห้องเรียน ควรมีที่ดินไม่ต่ำกว่า 9 ไร่

โรงเรียนที่มีห้องเรียน 37-40 ห้องเรียน ควรมีที่ดินไม่ต่ำกว่า 12 ไร่
 โรงเรียนที่มีห้องเรียน 49-60 ห้องเรียน ควรมีที่ดินไม่ต่ำกว่า 15 ไร่
 โรงเรียนในเขตเมืองใหญ่ ควรมีที่ดินไม่ต่ำกว่า 2 ไร่

บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนควรอยู่ห่างจากบริเวณที่มีแหล่งค้าขาย และสิ่ง
 รบกวนต่าง ๆ เช่น เสียงดัง กลิ่น ครว็น และฝุ่นละออง ไม่มีแหล่งเสื่อมโทรมทาง
 คานศึกษาธรรม บริเวณโรงเรียนควรมีรั้วโดยรอบ น้ำไม่ท่วมพื้นที่โรงเรียน มีสนาม
 เนื้อที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 4 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน สนามต้องเรียบ ปลอดภัย
 และไม่มีน้ำขัง

เมื่อมีสถานที่ตั้งโรงเรียนแล้ว ก็ต้องมีอาคารเรียนและอาคารประกอบ
 ที่มีห้องเรียนเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน คณะอนุกรรมการผู้-
 ศึกษาสายการศึกษา ยังได้กำหนดต่อไปเกี่ยวกับห้องเรียนและ เครื่องใช้ในห้องเรียนว่า
 ห้องเรียนควรมีขนาดไม่ต่ำกว่า 6×8 เมตรและควรมีเนื้อที่ภายในห้องเรียน
 โดยเฉลี่ยต่อนักเรียนคนละ 1.5 เมตร โตะเรียนและม้านั่งจำนวนเพียงพอกับ
 นักเรียนและมีขนาดเหมาะสมกับร่างกายของนักเรียน ควรมีถังขยะประจำอยู่ทุกห้อง
 มีกระดานชอล์คผิวเรียบ สีเขียวใบไม้ไม่เป็นเงา มีรางรองรับผงชอล์ค มีประตู
 หน้าต่างและช่องระบายลม คิดเป็นเนื้อที่รวมกันทั้งหมดร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง

ทางด้านอาคารประกอบ ควรจัดให้มีโรงอาหารที่มีขนาดเหมาะสมกับ
 จำนวนนักเรียน มีส่วนและที่ปัสสาวะที่ถูกต้อง ปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
 แยกตามเพศเป็นส่วนหญิง 1 ที่ ต่อนักเรียน 35 คน ส่วนชาย 1 ที่ ต่อนักเรียน
 40 คน ที่ปัสสาวะ 1 ที่ ต่อนักเรียน 50 คน

อุปกรณ์ที่ประมศศึกษาควรจัดให้มีในโรงเรียนนั้น กรมสามัญศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ (2518: 7) ได้กำหนดว่า ควรจะจัดให้มีอุปกรณ์ 3 ประเภท
 คือ อุปกรณ์ในห้องเรียน อุปกรณ์ประจำโรงเรียนและอุปกรณ์การสอนที่เสนอแนะไว้
 ในแผนการสอนหรือคู่มือครู

อุปกรณ์ในห้องเรียน คือ ตารางสอน ปฏิทิน สัญลักษณ์วิชา ศาสนาและ
 พระมหากษัตริย์ แผนที่ ป้ายนิเทศ ฯลฯ

อุปกรณ์ประจำโรงเรียน คือ ป้ายชื่อโรงเรียน เสาธง ธงชาติ ฯ
 อุปกรณ์การสอนหรืออาจจะ เรียกว่าสื่อการเรียนการสอนที่เสนอแนะไว้
 ในแผนการสอนหรือคู่มือครู เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์
 เครื่องมือในการปฏิบัติงานเกษตร เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว โรงเรียนประถมศึกษาควรมีพื้นที่พอเพียงกับการที่นักเรียน
 จะได้ออกกำลังกายได้อย่างเหมาะสมกับวัย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีอาคารเรียน
 ที่มีจำนวนห้องเรียนพอเพียงกับจำนวนนักเรียน มีขนาดเหมาะสมแก่การจัดกิจกรรม
 การเรียนการสอน อาคารประกอบที่สำคัญได้แก่สวน โรงอาหาร มีขนาดและจำนวน
 พอเพียงแก่การให้บริการนักเรียน และมีอุปกรณ์ครบถ้วนพอเพียงแก่การจัดการเรียน
 การสอน

1.2 บุคลากร

เมื่อมีพื้นที่ อาคารเรียน อาคารประกอบและอุปกรณ์เพื่อประกอบใน
 การจัดการเรียนการสอนแล้ว ก็จะต้องมีบุคลากรเป็นผู้ให้สิ่งดังกล่าว บุคลากรใน
 โรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ นักเรียน ครูและบุคลากรอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 18) ได้
 สรุปรายอายุของนักเรียนประถมศึกษา พบว่ามีอายุระหว่าง 7 - 12 ปี มีจำนวน
 มากน้อยในโรงเรียนประถมศึกษา ความแตกต่างจำนวนนักเรียนให้เป็นขนาด
 ของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 อีกรุ่นกัน จัดแบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียนเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุด
 โรงเรียนขนาดใหญ่มาก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดเล็ก
 เล็กที่สุด ตามเกณฑ์ ต่อไปนี้

โรงเรียนขนาดเล็กที่สุด หมายถึง โรงเรียน ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่
 100 คนลงมา

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง
 101 - 200 คน

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง
201 - 400 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง
401 - 600 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุด หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่
601 คนขึ้นไป

อัตราค่าดังครุในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนใน
โรงเรียนที่จัดแบ่งออกเป็นจำนวนห้องเรียนในโรงเรียนหนึ่ง ๆ มีนักเรียนจำนวน
ไม่เกิน 40 คน ถ้าเกิน 40 คนจะจัดแบ่งออกเป็น 2 ห้อง แล้วนำอัตราจำนวนห้อง
ทั้งหมดมาคิดอัตราค่าดังครุ ให้ครุ 16 คน รับผิดชอบนักเรียน 10 ห้องเรียน หรือ
หนึ่งห้องเรียนคูณด้วยอัตราครุ 1.6 นั้นเอง

คานวณคิดครุสอนระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ (2526: 18) ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลครูประถมศึกษาทั่วประเทศ 80
ของครูประถมศึกษาทั่วประเทศ ใดแจ้งว่า ในจำนวนครุ 517,470 คนนั้น เป็นครุ
ที่มีวุฒิปริญญา คือ ป.ศ.สูง ป.ม. พ.ม. จำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 54.17
และครุที่มีวุฒิต่ำกว่า ม.ศ.3 มีจำนวนน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 1.14

บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ คนงานจ้างเป็น
รายวันในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรบางประเภท เช่น โครงการอาหารกลางวัน
และภารโรงที่เป็นลูกจ้างประจำทำหน้าที่ดูแลโรงเรียน

1.3 หลักสูตร

โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 เน้นการจัดการศึกษาที่มุ่งใหญ่เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้
ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้ว จะต้องมีความสามารถที่
เหมาะสมกับความเป็นคนไทย มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีชีวิตที่
สงบสุขตามแนวทางศาสนาที่ยึดมั่นถือและประพฤติตนเป็นสมาชิกที่ดีของชาติ

เนื้อหาที่จัดให้นักเรียนประถมศึกษาได้ศึกษาเองเรียน หรืออาจจะเรียก
ว่าผลประสบการณ์ที่จัดใหญ่เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่มประสบการณ์ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการทำางชีวิต เพื่อให้โรงเรียนเลือกสอนอย่างใดอย่างหนึ่งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที และให้โรงเรียนประถมศึกษาหรือท้องถิ่นจัดตาราง เวลาเรียนเอง ให้เป็นช่วงสั้นหรือยาวตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะ เนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนหลักสูตรใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่ละปีจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 200 วัน

กานการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการวัดผลปลายปีจะวัดโดยคณะกรรมการศึกษาระดับอำเภอที่โรงเรียนสังกัด การวัดผลประเมินผลจะต้องกระทำก่อนเรียนเพื่อปรับปรุงผู้เรียน วัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน วิธีการวัดผลประเมินผลให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม ใช้ทั้งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการด้วยข้อสอบ การสังเกต สัมภาษณ์และสอบถาม เพื่อประเมินผลภาคปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : อิศำเนา)

1.4 ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย

วิทยุ วิทยุเวทย์ (2523: 33) ได้กล่าวว่า "ปรัชญามีส่วนช่วยนักการศึกษาในคานการกำหนดเป้าหมายหรือการกำหนดสิ่งอันมีค่าสูงสุดในการดำเนินกิจการการศึกษา" โรงเรียนประถมศึกษาจึงควรกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายที่

จะมุ่งให้นักเรียนของคุณเป็น สุนทร อมรวิวัฒน์ (2526: สัมภาษณ์) ได้ให้ความหมายว่า "ปรัชญา หมายถึง สิ่งมุ่งหวังที่โรงเรียนต้องการให้เป็นไปในอนาคต เช่น ให้นักเรียนมีความขยันขันแข็ง มีความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนจุดมุ่งหมาย หมายถึง แบบที่โรงเรียนต้องการให้นักเรียนเป็นไปในระยะสั้น ๆ เช่นมุ่งในด้านส่งเสริม การเกษตร เป็นต้น"

โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบัน ควรจะได้นำหลักปรัชญาและจุดมุ่งหมาย ของตนเองโดยยึดหลักการต่อไปนี้

ก. หลักการที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของชาติ

ปรัชญาการศึกษาของชาติ หรืออาจเรียกว่านโยบายการศึกษาของชาติ สำหรับระดับประถมศึกษา ได้มีปรัชญาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: (๗)) ว่า

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการฝึกหัดที่มุ่งให้เด็กมีความรู้ความสามารถ ขึ้นพื้นฐาน ในกิจสุภาพออกเขียนใจและคิดคำนวณได้ เพื่อที่จะได้ประกอบ อาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ และดำรงตนเป็นพลเมืองในระบอบ การปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข"

ประกาศธรรม สุวรรณสุข (2526: 27) ได้สรุปความว่า "มุ่งที่จะฝึกฝน อบรมเด็กให้มีความรู้ ทักษะและ เจตคติที่พึงประสงค์ สามารถปรับตนอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข" ตัวอย่างของปรัชญาที่ยึดหลักการนี้ เช่น ทำงานดี มีความรู้ คุณธรรม หรือ ประพฤติดี มีอนามัย ใฝ่เรียน

ข. หลักการตามความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526: 7) ได้ เสนอแนะว่า "โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน จะต้องเป็นโรงเรียนชุมชน ทั้งนี้ เพราะต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ต้องการให้โรงเรียน ใกล้ชิดและให้ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนรวมมีอ คณะเดียวกับโรงเรียนก็ควรช่วยเหลือ ปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้น" ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาจึงควรทำหน้าที่ เป็นผู้อบรม บุคลากรที่ชุมชนต้องการในมากที่สุด ดังที่ นาม คัทเทียกุล (2526: สัมภาษณ์) ซึ่ง

เป็นบุคคลผู้ให้ความช่วยเหลืออุปการะโรงเรียนชุมชนวัดคอนทอง ไท้ไทรพระหนะ ว่า "หลักของผมนั้น คือตั้งใจจะช่วยการศึกษาคณะผู้ใหญ่ เราก็ช่วยแล้ว ที่นี้ก็เป็น คานเด็กบาง ผมอยากให้เด็กโตมีความรู้พื้นฐานทางงานวิชาการและการ เกษตร " โรงเรียนจึงควรตั้งปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ และความสามารถทางงานเกษตร สามารถไปเรียนต่อในชั้นสูงกว่าระดับ ประถมศึกษา หรือถ้าไม่ใคร่เรียนต่อก็สามารถทำงานทางงานการ เกษตร สืบต่อจาก ผู้ปกครองของตนต่อไป

ปรัชญา และจุดมุ่งหมายของโรงเรียนที่ยึดความสอดคล้องกับความ- คองการของท้องถิ่น อาจใดแก่ เป็นเกษตรกรที่ดี มีความรู้ ผู้การงาน หรือ วิชาดี มีหลักการ คานประมง เป็นต้น

จุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของการกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน- เรียนประถมศึกษา พวงรัตน์ วิเวกานนท์ (2526: 19) ได้กล่าวไว้ว่า "นุรวมงาน ทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ผู้บริหารโรงเรียนควรมี เป้าหมายที่แน่นอนในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งเป้าหมายนี้อาจเขียนเป็น ปรัชญาหรือวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ ไท้รวมทั่วกัน"

2. กระบวนการ

2.1 การบริหารและบริการ

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์การที่ต้องมีการบริหาร ผู้นำในการบริหาร ไค้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน งานที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรจัดทำในโรงเรียน พัสส์ หันนาคินทร์ (2513: 49) ได้แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. งานด้านวิชาการ

ก. เกี่ยวกับตัวครู ไค้แก่การนำครูที่ดีมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่ การจัด การปฐมนิเทศครูใหม่ การสร้างน้ำใจในการทำงานให้คณะครู การส่งเสริม ให้ครูมีความสามารถยิ่งขึ้น การพิจารณาความดีความชอบ การประชุมครู การปกครองครูโดยทั่วไปและการนิเทศการสอน

ข. เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหาของหลักสูตร การทำประมวลการสอน การจัดการวางสอน การเลือกหาแบบเรียน การจัดทำของสมดุ การวัดผลการสอน

2. งานด้านบริการนักเรียน ได้แก่ การจัดการแนะแนว รวมทั้งการปฐมนิเทศ การให้ความสะดวกและสวัสดิการนักเรียน เช่น การจัดที่รับประทานอาหาร การจัดกิจกรรมนักเรียน การกีฬา การควบคุมดูแลประพฤติของนักเรียน

3. งานด้านธุรการและการบริหารโดยทั่วไป ได้แก่ การทะเบียนของนักเรียน การบัญชี การเงิน การรักษาพัสดุของโรงเรียน การรักษาอาคารสถานที่ และสนาม การติดต่อกับสถานศึกษาหรือองค์การอื่น ๆ การประชาสัมพันธ์

แบบประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เพื่อที่จําแนกประเภทให้เป็นโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร 2525: อักสำเนา) ได้จัดแบ่งงานที่ควรจัดใหม่ในโรงเรียนประถมศึกษา ออกเป็น 5 ด้าน คือ "ด้านอาคารสถานที่และบริเวณทั่วไป ด้านบุคลากรในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและด้านกิจกรรมที่เล่น"

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2526: 160-162) ได้จัดแบ่งงานที่โรงเรียนประถมศึกษาควรดำเนินการ ได้แก่

1. งานวิชาการ ได้แก่ การเรียนการสอน การจัดหาและใช้สื่อการสอน การจัดหาบุคลากรในการสอน การประเมินผลการเรียน การจัดการวางเรียน การวางสอน การนิเทศการศึกษา
2. การจัดการด้านธุรการ ได้แก่ งานสารบรรณ งานทะเบียนและรายงาน งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานการเงินและงบประมาณ
3. การจัดการด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ การจัดการอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งงานการจัดห้องเรียน ห้องพิเศษและสนามควย
4. การจัดการงานบุคคล ได้แก่ การกำหนดคุณสมบัตินักเรียน การจัดหา การอบรม และการสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร

โดยสรุปแล้ว การแบ่งงานบริหารในโรงเรียนจึงสามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การบริหารงานวิชาการ หรือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การบริหารงานธุรการ ซึ่งรวมทั้งงานสารบรรณ งานบุคลากร งานประชาสัมพันธ์กับชุมชน
3. การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน หรือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เมื่อมีการจัดแบ่งงานแล้ว หน้าที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารโรงเรียนคือการ เป็นผู้นำในการดำเนินการบริหารงานทุกงานใหม่ประสิทธิภาพสูงสุด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 175) ได้เสนอแนะว่า ผู้บริหาร ควรจะคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารนั้นคือการบริการ การบริการที่ดีและเหมาะสมจะช่วยให้ครูได้สามารถทุ่มเทกับการสอนซึ่งเป็นงานหลักของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องไปวนวายเสียเวลากับงานอื่นซึ่งเป็นงานรอง งานบริการที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำ ได้แก่

1. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนให้
2. จัดหาหนังสือต่าง ๆ ที่ครูจะได้อ่านเพื่อความเพิ่มพูนความรู้ วิชาใหม่ ๆ
3. จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดี เช่น บริเวณโรงเรียนมีต้นไม้ร่มรื่น สะอาด โต๊ะม้านั่งได้รับการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ขาไม้เตี้ย ไมหัก มีน้ำชงน้ำดื่มที่สะอาด มีหนังสือในห้องสมุดสำหรับศึกษาค้นคว้า ฯลฯ

2.2 กิจกรรมด้าน การเรียนการสอน

ภารกิจหลักของโรงเรียนประถมศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม กิจกรรมหลักที่สำคัญก็คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามที่หลักสูตรประถมศึกษากำหนด ดังที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523: 56) สรุปว่า

การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นี้จะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อครูได้เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอนจากสอนหนังสือมาเป็นสอนคน และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้อย่างตนเอง มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมการเรียนมากขึ้น จัดการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนที่ครูนำมาใช้จะต้องเปลี่ยนไปตามสภาพของ เนื้อหาวิชา กิจกรรมและนักเรียนด้วย

เช่นเดียวกับ พวงรัตน วิเวกานนท์ (2526: 15) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ว่า

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร, 2521 มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง รู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเป็นคนช่างสังเกต ครูจะเป็นเพียงผู้เลี้ยง และที่ปรึกษา คอยทะลอมเมื่อนักเรียนถูกกวดขันจนมุ่งหมายที่วางใจ การ กำหนดเวลาเรียนคาบละ 20 นาที เพื่อให้เหมาะสมกับความสนใจ นักเรียน ป.1-2 ควรเรียน 1-2 คาบ เมื่อโตขึ้นก็เพิ่มเป็น 2-3 คาบ ในการ จัด การเรียนการสอน ครูต้องเข้าใจจุดหมายตลอดจนหลักการและโครงสร้าง ของหลักสูตร คือศึกษาหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน สื่อ การเรียนและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจจนทั่วการศึกษา ผู้บริหาร และครูควรพร้อมที่จะปรับวิธีสอนที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียนและ นักเรียน

องค์ประกอบอื่นในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่

- 2.2.1 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน
- 2.2.2 สื่อการเรียนการสอน
- 2.2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน
- 2.2.4 การวัดผลและประเมินผล
- 2.2.1 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

พวงรัตน วิเวกานนท์ (2526: 16) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัด บรรยากาศในชั้นเรียน ว่า

ต้องจัดให้เด็กเห็นได้ชัดสมควร ให้มีเนื้อที่ให้นักเรียนจะออกมาเล่นวิ่งหรือ แสวงสิ่งที่น่าสนใจให้เขียนในชั้นหรือผนัง โต๊ะ เก้าอี้ควร เป็นชนิดแนว ๆ เคลื่อนย้ายหมุนเวียนได้ง่าย จะดีสะดวกในการจัดมุมย่อย หรือตกแต่งสิ่ง ต่าง ๆ ควรจัดมุมหนังสือให้นักเรียนผู้มากคนควา มีป้ายนิเทศไว้อธิบายแสดง ผลงานของนักเรียน มีกระดานทรายไว้อธิบายแสดงแผนผัง ดินทางหรือหมู่จำลอง ดวง ฯลฯ การเลี้ยงคนไม่ใหญ่โตในกระดานเด็ก ๆ ช่วยในห้องดูสัตว์เล็ก เด็ก ใดใกล้ติดกับธรรมชาติ ใดช่วยกรูและต้นไม้และเรียนการบำรุงคนไม้ ดึง ผลงานของนักเรียน เช่น ภูมิศาสตร์ ฝึกปะ ษาอา เพื่อสั่งดูความสนใจ ควรมีโอกาสที่ใ้ใ้ในการฝึกอ่าน เขียน ฝึกเลข... ความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของห้องเรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องคอยดูแลเอาใจใส่ อย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะคิดเป็นนิสัย

นอกจากการจัดวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนให้เหมาะแก่การจัดการเรียนการสอนแล้ว ครูและนักเรียนที่ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน ก็มีสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ดังที่ ประคินันท์ อูปรมัย (2523: 123) ได้กล่าวไว้

1. บุคลิกภาพบางประการของครูมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน
2. พฤติกรรมที่แสดงออกตามทัศนคติและความคาดหวังบางประการที่ครูมีอยู่ มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน
4. ความที่ครูรู้จักในแรงเสริมที่เหมาะสมกับนักเรียน จะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วย

2.2.2 สื่อการเรียนการสอน

ความหมายของสื่อการเรียนการสอนนั้น พวงวิศน วิเวกานนท์ (2526: 17) ได้ให้ความหมายว่า "เครื่องมือตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุความมุ่งหมายที่วางไว้ แล้วจึงจัดเป็นสิ่งเร้าความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้อต่อไป เรียนใคอย่างถี่และรวดเร็วยิ่งขึ้น"

ความสำคัญและประเภทของสื่อการเรียนการสอน กองบรรณาธิการ ประชาศึกษา (2526: 5-6) ได้กล่าวไว้

การจัดประสบการณ์ในการเรียนให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมเพียงใด สื่อการสอนมีส่วนรวมอยู่มาก การใช้สื่อการสอนจะมีความสัมพันธ์กับประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนังของมนุษย์ ซึ่งความสัมพันธ์ของการใช้แตกต่างกันไป โดยเฉพาะตา หู จะใช้มากที่สุด จากการวิจัยแล้วพบว่า มนุษย์เราใช้ประสาทสัมผัสถึง 75% และหูถึง 14% การจัดประเภทของสื่อการสอนจึงได้จัดตามประสบการณ์ของการใช้ประสาทสัมผัสดังกล่าว ... สื่อการสอนจะจัดแบ่งตามประเภทเป็น

1. สื่อประเภทที่ครูเป็นผู้ใช้โดยตรง หมายถึง สื่อที่ช่วยครูในกิจกรรมการเรียนการสอนอันใดแก่ ชอลด กระดานดำ แผ่นรูปภาพ ฟิล์มภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป ฯลฯ ซึ่งสื่อการสอนเหล่านี้ครูเป็นผู้หยิบถือใช้เพียงผู้เดียว
2. สื่อประเภทที่ครูและนักเรียนใช้ร่วมกันใช้ หมายถึง สื่อที่ครูและนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมหนึ่งโดยใช้สื่อร่วมกัน อันได้แก่การ เอนเกมดู
3. สื่อประเภทที่นักเรียนเป็นผู้ใช้ หมายถึง สื่อที่เตรียมไว้ให้ผู้เรียนสามารถหยิบใช้ใด อันได้แก่สื่อสำหรับกิจกรรมกลุ่ม สื่อการสอนรายบุคคล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 33) จัดแบ่งสื่อการเรียนออกเป็น 2 ประเภท คือ สื่อการเรียนประเภทดาวและสื่อการเรียนประเภทวัสดุสิ้นเปลือง

ก. สื่อการเรียนการสอนประเภทดาว ได้แก่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ประเภทที่ไขทั่วไปในโรงเรียน ได้แก่ ขงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ พระพุทธรูป เครื่องบอกสัญญาณเข้าและเลิกเรียน นาฬิกาแขวน เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องมือ เกษตร เครื่องมือช่าง ฯลฯ และวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ที่ไขประกอบการสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ได้แก่ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ แท่งไม้รูปทรงเรขาคณิต เครื่องมือตวง เครื่องมือแกะสลัก เครื่องกีฬา ฯลฯ

ข. สื่อการเรียนประเภทวัสดุสิ้นเปลือง ได้แก่ สื่อการเรียนที่เมื่อจัดทำแล้ว ใช้ได้เพียงเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง ได้แก่ กระดาษชนิดต่าง ๆ สีชนิดต่าง ๆ ปากกาปลายสักหลาด ดินน้ำมัน ปูนขาว เชื้อหมัก กาว ไม้บรรทัด มีดคัตกระดาก

2.2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 71) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนว่า "หมายถึงวิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน" ซึ่งสามารถแบ่งชั้นก่อนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ออกเป็น 3 ชั้นตอน ที่กชั้นนำเข้าสู่บทเรียน หมายถึง การเตรียมความพร้อมให้เด็กเรียน เราควมสนใจ ใฝ่อยากรู้ อยากเห็น อยากคิด อยากทำและ เพื่อเพิ่มโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เขาด้วยกัน ชั้นสอน หมายถึง การสอนเนื้อหาการเรียนรูที่กำหนดในจุดประสงค์การเรียนรู และชั้นสรุป หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เป็นขั้นย้ำ ทบทวน สรุปความรู้ที่เรียนไปแล้วในช่วงนั้น

ประเภทของกิจกรรม ศิริวรรณ สุวรรณลาภา (2523: 173) ได้รวบรวมไว้ทั้งหมด 32 กิจกรรม ได้แก่ การบรรยาย การเชิญวิทยากรบรรยาย การสรุปใจความสำคัญ การอภิปรายกลุ่มย่อย การสังเกต การทดลอง การจับมันทีด การคนควาในห้องสมุด การเขียนรายงาน การรายงานหน้าชั้น การแสดงบทบาทสมมติ การร้องเพลง การพอนรำและเต้นรำ การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ การสืบสวนสอบสวน การคัดแดงป้ายนิเทศ การอ่าน การแสดงละคร ฯลฯ

2.2.4 การวัดผลและประเมินผล

การที่จะสามารถวัดและประเมินผล ว่านักเรียนมีการพัฒนาองค่างามเท่าใด หลังจากเรียนรู้ไปแล้วนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (2525: (ท)) ได้กำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียน ดังนี้

การวัดผลและประเมินผลตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และจัดใหญ่เรียนโต เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างมีหรือปลายปีตามความสามารถของนักเรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทดสอบ เป็นระยะหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประชุมการณ์และ เนื้อหาวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

อภิสักดิ์ เจริญพิทักษ์ (2525: 52) สรุปลักษณะของการการวัดและประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ดังนี้

1. คำเนิการตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน ก่อนจะเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละชั้น
2. คำเนิการประเมินผลความรู้ความสามารถตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการวัดหลาย ๆ วิธีเช่น การให้ข้อทดสอบแบบต่าง ๆ การตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์
3. คำเนิการประเมินผลปลายภาคเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 3, 5 ทุกภาคเรียน
4. คำเนิการประเมินผลปลายภาคเรียนทุกภาค และประเมินผลปลายปี ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4, 6
5. นำผลการประเมินผลการเรียนทุกครั้ง มาแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน
6. มีการแจ้งผลการเรียนใหญ่ปกครองไ้ทราบทุกภาคเรียน หรือทุกครั้งที่มีการทดสอบ
7. มีการรวบรวมข้อสอบเพื่อใช้ในการทดสอบต่อไป
8. มีการจัดทำฐานการประเมินผลการเรียนให้เป็นที่ปัจจุบันเสมอ

นอกจากนั้น ในการประเมินผลการเรียนแต่ละ เนื้อหาวิชา หรือที่กำหนดให้ เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามที่นักเรียนบกพร่อง ยังไม่สามารถตามตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80 % ของจุดประสงค์ โรงเรียนควรจัดสอนซ่อมเสริม คือ

การจัดช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า และส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี ซึ่ง อคติศักดิ์ เจริญพิทักษ์ (2525: 52) ได้เสนอว่าควรใช้วิธีการในงานทำเป็นรายบุคคล การแนะแนวและติดตามผล การส่งเสริมให้มีการค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุด มอบหมายงานที่ส่งเสริมความรู้ ความสามารถและความสนใจให้ทำเป็นพิเศษ จัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ เป็นต้น

2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2504: 1) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมเสริมหลักสูตร ว่าหมายถึง "กิจกรรมใดที่มีกำหนดไว้ในหลักสูตร หรือ มีใ้บังคับว่าจะต้องเรียน แต่บุคคลในโรงเรียนร่วมกันจัดให้มีขึ้น โดยมุ่งให้เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในชั้นให้ดีกว่าเดิม" นอกจากนี้ ทองสุข รัตนเกียรติวงศ์ (2506: 1) กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งโค่แก่มุมมองเพื่อนฝูง เป็นต้น รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี"

โรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทุกโรงเรียน จะเป็นประเภทใด กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 1-5) ได้สรุปว่า "ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะของผู้เรียน และความคิดเห็นของผู้บริหารในสถานศึกษานั้น ๆ มีความเข้าใจและเห็นคุณค่า ประโยชน์ที่คาดหวังอย่างไร" ประเภทของกิจกรรม อุนธา เทวราชสมบูรณ (2523: 9) จำแนกเป็น

1. กิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการ
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายและนันทนาการ
3. กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญประโยชน์
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองและประชุม

ทางโรงเรียนอาจจะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประเภทอื่น ที่เห็นว่า เป็นประโยชน์เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร อาจจะเป็นกิจกรรมคาน การบริการต่าง ๆ ที่กรมสามัญศึกษา (2523: 79-86) เสนอแนะ คือ "การจัดบริการอาหารกลางวันให้ผู้หลักโภชนาการ ถูกสุขลักษณะและราคาเบา การจัดบริการแนะแนว การบริการคานสุขภาพอนามัย บริการคานการรักษาความปลอดภัยแก่นักเรียน"

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นักเรียนควรคำนึงในการจัด เพื่อให้
เกิดผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ปรากฏรวม สวรรณศุภ (2525: 67-68)
ได้เสนอแนะเอาไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมุ่งที่นักเรียนอย่างแท้จริง
2. นักเรียนทุกคน ควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
3. การรับสมาชิก และการเข้าร่วมกิจกรรมต้องยึดถือหลักประชาธิปไตย
4. ควรต้องมีการดูแล และแนะนำในการทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ
5. โรงเรียนและชุมชน ควรได้รับรู้เกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความสำคัญเท่าเทียมกับกิจกรรมในหลักสูตร
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ไม่สำคัญไปทุกกิจกรรม
8. การทำกิจกรรมกลาง ๆ ควรจะเริ่มจากการทำสิ่งทีเล็ก ๆ ง่าย ๆ ขึ้นไป
สู่กิจกรรมที่ใหญ่และยากขึ้น
9. ในการพิจารณาจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ควรต้องคำนึงอย่างรอบคอบ
10. ควรตั้งจุดมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละประเภท

3. ผลผลิต

วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการศึกษาตอนประถมศึกษาและประถมศึกษาใน
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ม.ป.ป. : 50) ได้แก่

1. เพื่อปรับปรุงส่งเสริมปริมาณและคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
2. เพื่อจัดการประถมศึกษาในลักษณะประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึง
3. เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น และมีความทัดเทียมทั่วประเทศ

จากวัตถุประสงค์ในข้อ 2 และ 3 ซึ่งเกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษา
โดยตรงนั้น ได้กล่าวถึงผลผลิตของนักเรียนประถมศึกษาในด้านปริมาณและคุณภาพ

ก. ผลผลิตด้านปริมาณ

ปริมาณของนักเรียนประถมศึกษา ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ที่จะจัด
การศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงทุกตำบล ในปีการศึกษา 2525 นั่นคือทุกตำบลที่มี
โรงเรียนประถมศึกษาอยู่ จะต้องเกณฑ์เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์บังคับเข้าเรียนให้ครบ
ทุกคน และจัดระดับชั้นให้ครบ 6 ชั้น ก่อตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กำหนด

ปริมาณนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา ดังนี้

ปีการศึกษา 2525 จำนวน 7,633,000 คน

ปีการศึกษา 2526 จำนวน 7,682,000 คน

ปีการศึกษา 2527 จำนวน 7,614,000 คน

ปีการศึกษา 2528 จำนวน 7,566,000 คน

ปีการศึกษา 2529 จำนวน 7,468,000 คน

จากปริมาณนักเรียนประถมศึกษาดังกล่าวข้างต้น บ่งชี้ว่าจำนวนนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา จะลดจำนวนลงตั้งแต่ปีการศึกษา 2527 และลดลงไป
เรื่อย ๆ ในปีการศึกษา 2528 และ 2529 ตามลำดับ

จ. ผลผลิตด้านคุณภาพ

คุณภาพของนักเรียนประถมศึกษาที่เป็นผลผลิตจากโรงเรียนนั้น สมาน
แสงมล (2523: 4-5) ได้ชี้ให้เห็นว่า

คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษานั้น เราจะวัดได้จากสิ่งที่เกิดขึ้นที่เด็ก
เด็กสามารถนำความรู้ การฝึกอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยมากน้อยเพียง
ใด สมมติว่าเด็กได้รับความรู้ ท่องจำคำไทย เขาไปไหนมาไหน ก็อาจจะถือ
ว่ายังไม่ดีมีคุณภาพเพียงพอ ไม่อาจจะเป็นความรู้ทางสังคม ภาษาหรือคณิตศาสตร์
หรืออื่น ๆ เด็กควรจะเอาความรู้ที่ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ ในการที่จะ
ปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นได้ มีหลายประการที่จะมีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ประการ-
แรก การที่เด็กจะเรียนได้ดีนั้น สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนต้องดีพอสมควร เพื่อให้
ให้เด็กได้จำแนบอย่างที่ดีไป ประการที่สอง เรื่องการเรียนการสอน ครูจะต้อง
พิจารณาสอนอย่างไร ที่จะให้เด็กได้ทั้งความรู้ เจตคติ รู้จักนำความรู้ที่ไป
ใช้ด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาปัจจุบันนี้เห็นว่า
ยังมีน้อยและ เน้นการวิจัยทางด้านกิจกรรมนักเรียน หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตรกันมาก
อย่างไรก็ตามงานวิจัยทางด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปรากฏ มีดังนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2522 กองวิจัยทางการศึกษา (2522: 8) ได้ทำการศึกษา
พฤติกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนและครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน
96 โรงเรียนใน 24 จังหวัดทั่วประเทศ เครื่องมือที่ใช้เป็นการสังเกตพฤติกรรม

การเรียนการสอนที่กรมวิชาการสร้างขึ้นและแบบสัมมนาครู พบว่า ครูใช้วิธีสอนแบบอภิปราย ตามขอบ นอบหมายงานให้ทำและทำแบบฝึกหัด มากกว่าการแสดง-บทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่มและการสร้างสถานการณ์จำลอง ครูส่วนใหญ่ยังมีโอกาสเปลี่ยนแปลงการสอนให้เป็นไปอย่างที่หลักสูตรกำหนดคนชั้นชั้น ในด้านการเปรียบเทียบการใช้เวลาพักของครูและนักเรียนแล้ว พบว่า นักเรียนในปัจจุบันมีโอกาสหยุดมากกว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 ละออง จันทรเจวิญ ได้ทำการศึกษา "รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี : โรงเรียนบ้านหัวหนอง อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ในด้านปรัชญาและจุดหมายของโรงเรียน การบริหารโรงเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ชุมชน กระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและติดตามผลโดยศึกษาเฉพาะกรณีที่โรงเรียนบ้านหัวหนอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องภายในระบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ผลการวิจัย ละออง จันทรเจวิญ (2526: บทคัดย่อ) ได้สรุปว่า

1. รูปแบบของวงจรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านหัวหนอง เป็นรูปแบบที่ค่อนข้างสมบูรณ์
2. ผลการตรวจ การรวมการศึกษา คณะครูและผู้บริหารเห็นด้วยกับรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่เสนอแนะให้แก้ไขปรับปรุงการบริหาร การนิเทศและการติดตามผล
3. รูปแบบที่โรงเรียนประถมศึกษากำหนดค่าเป็นกิจกรรมรวมการเรียนการสอน
 - 3.1 คณะครูกำหนดปรัชญาของโรงเรียน โดยยึดหลักการตามจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521
 - 3.2 การบริหารโรงเรียนยึดหลักประชาธิปไตย กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ครูอย่างทั่วถึง
 - 3.3 คณะครูร่วมกันวางโครงการดำเนินงานแก่นักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยจัดทำเป็นแผนงานตลอดปีการศึกษา
 - 3.4 คณะครูประเมินผลการทำงานกันเอง ผู้บริหารจะให้ข้อเสนอแนะติดต่อเมื่อคณะครูต้องการ

3.5 ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ผู้บริหารและบริการหลักสูตรที่เชื่อถืออา่อำนวยความสะดวกจำเป็นงานตามแผนที่วางไว้

3.6 สอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และให้นักเรียนสอนกันเอง

3.7 พยายามนำจุดเด่นใหม่มีบทบาทในการดำเนินงานของโรงเรียนทาง
ความความคิดเห็น ทูตทรัพย์และ เป็นวิทยากรความวิชาชีพ

ทางค่านางานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับประถมศึกษา
ส่วนมากเป็นงานวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
และความความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งหมดใน
โรงเรียนประถมศึกษา ส่วนงานวิจัยที่สำรวจเฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตรบาง
ประเภทมีบ้างเล็กน้อย ดังจะโคลสรุปผลงานวิจัยดังกล่าวข้างตนต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2522 ปียะวคี นิรังคะ เปาระ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
"การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา" มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจปัญหา
ในการจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมสอนหลักสูตรและ เปรียบเทียบความคิดเห็น
ของผู้บริหาร ครูและนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยได้
เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่สำรวจปัญหาและมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อศึกษา
เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน 100 คน
ครู 100 คนและนักเรียน 300 คน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปียะวคี นิรังคะเปาระ (2522: บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยว่า

1. กิจกรรมที่จัดมากที่สุด คือ กิจกรรมลูกเสือและยุวกาชาดกิจกรรมที่จัดน้อย
ที่สุด คือ กิจกรรมยุวสหกรณ์ ยุวสีกอร์
2. ผู้บริหาร โรงเรียนครูและนักเรียน มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน
ในคานต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกันแต่ละคาน มีความแตกต่างกันอยู่บ้างมีนัย-
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนใหญ่จะเป็นความแตกต่างระหว่างผู้บริหาร
กับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียน
3. ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่ควรจัดเพิ่มเติม
ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการจัดกิจกรรมนักเรียนคล้ายกัน

ในปีเดียวกันนี้ วสันต์ พรหมบุญ (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา "โปรแกรม
การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" เพื่อ
ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา ความความมุ่งหมาย

วิธีการจัด ประเภทของกิจกรรม การเข้าร่วม ทดสอบจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ครูและนักเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประเภทละ 250 คน ผลจากการศึกษา พบว่า จุดมุ่งหมายในการจัดที่สำคัญ คือ เพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ เช่นทักษะการ เป็นผู้นำ ผู้ริเริ่มในการจัดกิจกรรม ได้แก่ ฝ่ายบริหาร เงินที่นำมาจัดได้มาจากงบประมาณและการเรียไรรจากนักเรียน เวลาที่ดำเนินการขึ้นอยู่กับชนิดของกิจกรรมหรือจัดในวันที่มีการเรียนการสอน ประเภทของกิจกรรมที่จัดขึ้น มี 9 ประเภท คือกิจกรรมส่งเสริมการเป็นผู้นำและการปกครองตนเอง การบำเพ็ญประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ ศาสนาและประเพณี สังคมและการเข้าสังคม การกีฬา การริเริ่มหรือนันทนาการ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ลูกเสือและเนตรนารี วิชาการ ปัญหาในการจัดกิจกรรม คือ ครูบางคนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร อุปกรณ์ไม่พอเพียง ผู้ปกครองนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเท่าที่ควร นักเรียนเองก็ไม่ให้ความสนใจไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 อุนดา เทวราชสมบูรณ (2523: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา "เจตคติของผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดของทบวงการบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร" ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติในเชิงเห็นด้วยกับกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภท และเมื่อพิจารณาจากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เจตคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกิจกรรมแต่ละประเภทไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาระหว่างประเภทกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่คำนึงถึงขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครองมีเจตคติต่อกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 ส่วนเจตคติที่มีต่อกิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายและนันทนาการ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ การปกครองและการประชุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01

และในปี พ.ศ. 2525 อนงค์ศิริ วิชาวณิช ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ "การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียน

ประณตศึกษาในด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย การดำเนินการจัดกิจกรรม ประเภทของกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน การประเมินผลตลอดจนปัญหาและอุปสรรค และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภท โดยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือสภาพภาพของผู้ตอบ สภาพการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทและมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมแต่ละประเภท ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวนรวมทั้งสิ้น 1080 คน อนงค์ศิริ วิชาลัย (2525: บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการศึกษารังนี้ว่า

...ประเภทของกิจกรรมที่จัด ได้แก่ การจัดห้องสมุด การจัดมุมอ่านในห้องเรียน การจัดนิทรรศการและป้ายนิเทศทางวิชาการ การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน การฝึกกายบริหารก่อนเข้าเรียน การจัดทำสวนไม้มงคลไม้ประดับประจำชั้น การจัดกลุ่มอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ในสถานศึกษาและความเรียบร้อยภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการแสดงนักเรียนในวันเด็กและวันไหว้ครู การจัดพานักเรียนไปประกอบกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การจัดกองทุนอาสาและรวมทุนบุญประเพณีท้องถิ่น การอบรมประชุมนักเรียนในวันสุกสีปากาห์ การเลือกหัวหน้าชั้น การให้นักเรียนปกครองกันเองและการพบปะก่อนเริ่มเรียนและก่อนกลับบ้านของครูประจำชั้น

สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เฉพาะประเภทนั้น เมื่อปี พ.ศ. 2521 ศูนย์อนามัยโรงเรียน เขต 3 และวิทยาลัยครูนครราชสีมา (2521: 1-62) ได้ทำการศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อทราบความแตกต่างในระดับความรู้ เรื่องอนามัยโรงเรียนของครูที่เคยได้รับกำรอบรมและไม่ได้รับการอบรม และศึกษาสภาพการจัดงานอนามัยในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 250 โรงเรียนและโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ 110 โรงเรียน ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบทดสอบความรู้ด้านอนามัยโรงเรียนและแบบทดสอบปลายเปิดและปลายปิด เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมและปัญหาในการจัดกิจกรรม

ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีสภาพแวดล้อมอยู่ในขั้นที่ ส่วน

ในด้านการจัดบริการอนามัย เช่น การมีบัตรสุขภาพ การตรวจสุขภาพนักเรียน ห้องพยาบาลและเครื่องเวชภัณฑ์ น้ำดื่ม ยังอยู่ในสภาพที่ไม่น่าพอใจและการจัดการสอนสุขศึกษายังขาดแคลนอุปกรณ์การสอนและไม่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับสุขภาพ

ในปีพ.ศ. 2522 อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์ (2525: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนและสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการจัดโครงการ โดยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดโครงการอาหารกลางวันและข้อเสนอแนะในการจัด ไปสอบถามผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่จัดโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 62 คน และผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ได้จัดโครงการ จำนวน 36 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนักเรียนที่มีผู้ปกครองรายได้น้อย โรงเรียนขาดความพร้อมในการจัด เพราะมีปัญหาจากการขาดบุคลากรที่จะเป็นแรงงานในการจัดทำ อุปกรณ์ไม่พอ เงินมีน้อย ขาดแคลนสถานที่ ผู้บริหารบางคนยังไม่เห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวัน

